

Asia: VN/13298/2019

Lausuntopyyntö työryhmän välimietinnöstä yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Verohallinto on ollut edustettuna välimietintöä valmistelleessa työryhmässä. Verohallinnolla ei ole lausuttavaa direktiivin implementoinnin toteuttamistapaan, direktiivin aiheuttamiin muutostarpeisiin ja ehdotettuihin säännöksiin, lukuun ottamatta muutamaa pientä tarkennusehdotusta. Lausunnossa esitetyt kommentit koskevat lähinnä ehdotettujen säännösten tulkintaa ja vaikutuksia käytännössä.

Varhainen saneerausmenettely / yleistä

Uhkaava maksukyvyttömyys on ollut saneerauksen aloittamisen edellytyksenä siitä alkaen, kun yrityssaneerlauslaki on ollut voimassa. Uhkaavan maksukyvyttömyyden nojalla haetut ja aloitetut saneerausmenettelyt ovat olleet hyvin harvinaisia, mikä voi selittyä myös sillä, että uhkaavan maksukyvyttömyyden tilanteessa aloittamisharkinta ja menettely on täysin sama kuin maksukyvyttömyyden tilanteessa. Velallisella ei ole ollut tarvetta osoittaa maksukyvyttömyyden tilaa uhkaavaksi. Ehdotettujen säännösten vaikutus voi olla - ja sen toivotaankin olevan - että saneerausmenettelyyn hakeudutaan uhkaavan maksukyvyttömyyden perusteella, joten aikaisemmista tapausmääristä ei voi päätellä varhaista saneerausta koskevien hakemusten tulevaa määrää. Hyvin todennäköisesti uhkaavan maksukyvyttömyyden kriteereitä tullaan tuomioistuimissa arvioimaan entistä useammin.

Uhkaavan maksukyvyttömyyden tunnistaminen ja arviointi menettelyyn hakeuduttaessa edellyttää sekä liiketaloudellista että oikeudellista arviointia. Mietinnössä on siteerattu laajasti yrityssaneerlauslakia koskevaa hallituksen esitystä (HE 182/1992) uhkaavan maksukyvyttömyyden käsitteestä. Käsitteen avaaminen onkin tarpeellista, koska aloittamisharkinnassa tulee jatkossa käsiteltäväksi tulkintatilanteita ja hakemusten riitautuksia. Mietinnössä on käsitelty myös

konkurssilain maksukyvyttömyysolettamien vaikutusta, joiden tarkoitus on kuitenkin jossain määrin erilainen kuin yrityssaneerauksessa. Ne eivät sovellu olettamina suoraan saneeraustapauksiin. Joitakin olettamien suuntaisia tulkintoja voisi olla kuitenkin mahdollista tehdä, kuten esimerkiksi tulokseton ulosotto-perintä osoittaisi, että velallinen on jo maksukyvyttömyyden tilassa. Vireillä oleva konkurssihakemus sekä lakisääteisten maksujen, kuten verojen ja työeläkemaksujen maksamatta jääminen useiden kuukausien ajalta olisivat myös vahva osoitus siitä, että velallinen on jo maksukyvytön, jolloin varhaisen saneerauksen edellytyksiä ei olisi. Viimeksi mainituissa tilanteissa olisi mahdollista tai jopa todennäköistä, että myös perusmuotoisen saneerausmenettelyn aloittamiselle olisi este.

Verohallinnon käsityksen mukaan ehdotettu varhainen saneerausmenettely kannattaisi tuoda esiin jo lain ensimmäisissä pykälissä joko siten, että siitä kirjoitettaisiin määrittely lain 3 §:ään tai siten, että lain 1 § 1 momenttia tarkennettaisiin esimerkiksi:

"Taloudellisissa vaikeuksissa olevan velallisen jatkamiskelpoisen yritystoiminnan tervehdyttämiseksi taikka sen edellytysten turvaamiseksi ja velkajärjestelyjen aikaansaamiseksi voidaan ryhtyä tämän lain mukaiseen varhaiseen tai perusmuotoiseen saneerausmenettelyyn."

Varhaisen saneerauksen esteistä

Maksukyvyttömyysdirektiivin edellyttämän saneerausmenettelyn esteet on määritelty direktiivissä. Laajemmista esteperusteista ei voi säätää kansallisessa lainsäädännössä. Työryhmän mietinnössä on todettu, että direktiivissä sallitaan kirjanpidon olennaista puutteellisuutta koskeva esteperuste (7 § 1 momentin 6-kohta), kun otetaan 4 artiklan lisäksi huomioon johdanto-osan 27 kappale. Jäsenvaltiot voivat kansallisessa lainsäädännössä estää menettelyyn pääsyn kirjanpidon puutteellisuuden tai epätäydellisyyden vuoksi, jos kirjanpito on siinä määrin puutteellista, että "velallisen liiketoiminnan ja taloudellisen tilanteen todentaminen on mahdotonta". Mietinnössä on ehdotettu varhaisen saneerausmenettelyn esteperusteeksi samaa sääntelyä kuin perusmuotoisessa saneerauksessa: olennaisesti puutteellinen ja virheellinen kirjanpito estäisi menettelyn aloittamisen, paitsi jos osoitetaan, että kirjanpito "voidaan vaikeuksitta luotettavaan tilaan". Käytännössä johdanto-osan 27 kappaleessa tarkoitetaan todennäköisesti samaa kirjanpidon tilaa, koska taloudellisen tilanteen todentaminen ei ole mahdotonta, jos kirjanpito voidaan vaikeuksitta saattaa luotettavaan tilaan. Verohallinnon näkemyksen mukaan varhaiseen saneerausmenettelyyn hakeutuvalta velalliselta pitäisi edellyttää, että kirjanpito on edellä kuvattuja kriteereitä paremmassa kunnossa. Direktiivi ei kuitenkaan näytä sallivan ehdotetusta säännöksestä poikkeavaa esteperustetta.

Verohallinnon käsityksen mukaan kirjanpidon puutteellisuus – vaikka se voitaisiin saattaa nykykäytännön mukaisesti "vaikeuksitta luotettavaan tilaan" – hyvin todennäköisesti vaikuttaisi varhaisen saneerausmenettelyn aloittamisharkintaan, jos velkojat riitauttavat hakemuksen. Ensinnäkin kirjanpidon on luotettavasti ja ajantasaisesti osoitettava, että velallinen on vasta

uhkaavasti maksukyvytön eikä jo siten maksukyvytön, että ainoa vaihtoehto on perusmuotoinen saneerausmenettely. Toiseksi ehdotetut säännökset varhaisen saneerausmenettelyn esteperusteista (ns. elinkelpoisuustesti) edellyttävät, että kirjanpidosta saadaan luotettavaa ja ajantasaista selvitystä velallisen toiminnan kannattavuudesta ja perusteita menettelyn ja maksuohjelman aikaisille suunnitelmille. Jos varhainen saneerausmenettely kuitenkin aloitettaisiin, velkojien epäluottamuksen vuoksi voisi olla perusteltua jättää perintä- ja muut kiellot määräämättä. Sääntely ei valitettavasti direktiivin sanamuodon vuoksi edistä sitä, että varhaiseen saneerausmenettelyyn hakeuduttaessa yrityksen perusasiat eli kirjanpito on luotettavassa kunnossa ja edellytykset sujuvalle menettelylle ja maksuohjelman vahvistamiselle olisivat olemassa.

Mietinnössä on yksiselitteisesti todettu, että varhaisena saneerauksena aloitetun menettelyn jatkaminen perusmuotoisena saneerauksena ei ole itsestään selvää, vaan selvittäjän on haettava menettelyn keskeyttämistä, jos menettelyn jatkaminen perusmuotoisena saneerauksena ei johtaisi maksuohjelman vahvistamiseen tai jos selvittäjän tietoon olisi tullut keskeyttämisperuste. Verohallinnon näkemyksen mukaan selvittäjän olisi annettava velallisen tilanteesta riittävä selvitys velkojille suostumuksen antamista varten. Koska tuomioistuin tutkii perusmuotoisen saneerauksen esteitä vain rajoitetusti erikseen tässä vaiheessa, velkojat tarvitsevat riittävää selvitystä selvittäjältä voidakseen vedota esteperusteisiin selvittäjälle antamassaan lausumassa tai harkita keskeyttämishakemuksen tekemistä, jos velkojalla on menettelyn jatkamisesta tai keskeyttämisperusteesta eri näkemys kuin selvittäjällä. Verohallinnon käsityksen mukaan perusteluista ilmenee selvästi ajatus, että menettelyn jatkamista perusmuotoisena saneerauksena tulisi hakea vain tilanteissa, jossa maksuohjelma on mahdollista saada aikaan, vaikka velallisen maksukyky on heikentynyt.

Varhaisen menettelyn oikeusvaikutuksista

Mahdollisuus jättää tietyissä tapauksissa perintä- ja täytäntöönpanokiellot määräämättä todennäköisesti hillitsee varhaisen saneerausmenettelyyn hakeutumisen väärinkäyttöä. Jos kieltoja ei määrätä, velkojan perintätoimet voisivat johtaa jopa konkurssiin asettamiseen varhaisen saneerausmenettelyn aloittamisesta huolimatta (ehdotettu 14 g § 2 momentti). Ehdotuksen mukaan määrättäisiin kaikki kiellot tai ei mitään kieltoja, mikä on Verohallinnon käsityksen mukaan selkeä ja velkojien yhdenvertaisuuden kannalta hyvä ratkaisu.

Direktiivissä on erityisesti mainittu, että kiellot voitaisiin jättää määräämättä esimerkiksi silloin, kun velallinen ei hoida mm. verotukseen liittyviä velvollisuuksiaan. Direktiivissä mainitut tilanteet, joissa kiellot voidaan jättää määräämättä vastaavat joiltakin osin tilanteita, joissa olisi kysymys nykyisen saneerausmenettelyn esteperusteista. Ehdotettujen säännösten perusteluissa tämä on todettu, mutta itse säännöksen sanamuodon mukaan kieltojen määräämättä jättäminen olisi riippuvainen kieltojen tarpeesta. Näin ollen jää hieman epäselväksi, mihin seikkoihin vedoten velkoja voi osoittaa, että olisi perusteltua jättää kiellot määräämättä. Säännöksen sanamuodon tulkinta näyttää viittaavan vain velallisen tarpeeseen, mikä ei kuitenkaan perustelut huomioon ottaen ole ollut tarkoitus.

Jos kieltoja ei määrättäisi, ei olisi myöskään määräaikoja ja selvittäjä voitaisiin jättää määräämättä, eli olisi jonkin tasoinen riski siitä, että mikään taho ei valvoisi varhaisen saneerausmenettelyn edistymistä. Velkojat kuitenkin voisivat jatkaa perintätoimiaan, joten ainakaan velkojille ei syntyisi vahinkoa – menettely hyvin todennäköisesti päättyisi konkurssiin asettamisen vuoksi. Jos velallinen pyytäisi itse, ettei kieltoja määrätä, velallinen olisi jo todennäköisesti melko varma velkojien luottamuksesta ja maksuohjelman pikaisesta vahvistamisesta.

Menettelyä koskevat säännökset

Kahden saneerausmenettelyvaihtoehdon vuoksi on perusteltua, että saneeraushakemuksessa on ilmaistava, kumpaa menettelyä / mitä perustetta hakemus koskee ja että hakijalla on mahdollisuus sisällyttää hakemukseensa vaihtoehtoiset perusteet (ehdotettu 69 § 3 momentti). Verohallinnon näkemyksen mukaan velkojalla pitäisi olla lausuntoa antaessaan käytettävissä riittävät selvitykset ja mahdollisuus lausua vaihtoehtoisista perusteista yhdellä kerralla. Tämä jouduttaisi asian käsittelyä.

Selvittäjän määrääminen / selvittäjän kelpoisuus

Säännösehdotus selvittäjän kelpoisuusvaatimuksista on erittäin kannatettava. Pesähoitajan määräämistä koskevasta sääntelystä voisi ottaa enemmänkin vaikutteita selvittäjän määräämiseen: selvittäjän palkkiolla voi olla velkojan kannalta välillisesti vaikutusta, joten olisi suotavaa, jos tuomioistuin voisi kehottaa selvittäjää ilmoittamaan palkkiovaatimuksensa perusteet.

Verohallinto pitää hyvin tärkeänä selvittäjien ammattitaidon ylläpitoa ja kehittämistä. Varsinkin uudet selvittäjät tarvitsevat tilaisuuksia ammattitaitonsa kehittämiseen käytännössä.

Tossavainen Kimmo
Verohallinto